

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

”Man behöver inte hela tiden uppfinna något nytt”

En intervjustudie om hur lärare som är verksamma i förskoleklass till årskurs tre arbetar med skönlitteratur i svenskundervisningen.

KURS: Examensarbete II för grundlärare F-3, 15 hp

PROGRAM: Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3

FÖRFATTARE: Michaela Karlsson

EXAMINATOR: Karin Wennström

TERMIN: VT2023

SAMMANFATTNING

Michaela Karlsson

”Man behöver inte hela tiden uppfinna något nytt” - En intervjustudie om hur lärare som är verksamma i förskoleklass till årskurs tre arbetar med skönlitteratur i undervisningen.

Antal sidor: 31

I kursplanen i svenska nämns det hur lärare ska bedriva en undervisning där elever ska få ta del av olika typer av skönlitteratur och lära sig analysera och diskutera (Skolverket, 2022a). Forskning nämner hur elever lär sig bäst i gemensamma sammanhang, exempelvis högläsning där elever genom en diskussion kan ta del av varandras erfarenheter och lära sig av varandra (Jönsson, 2007). Skönlitteratur bidrar även till att elever får lära sig att tolka texter och skapa egna uppfattningar (Norberg & Hjalmarsson, 2022). Syftet med den här studien är att undersöka hur lärare som är verksamma inom förskoleklass till årskurs tre använder skönlitteratur i sin undervisning. Studien ska även undersöka lärares uppfattning om hur elevers språkutveckling påverkas av skönlitteratur och hur skönlitteraturen kan påverka elevers läsmotivation. Studiens syfte kommer att uppnås med följande frågeställningar:

- Hur beskriver lärare deras arbete med skönlitteratur i svenskundervisningen?
- Hur beskriver lärare sin uppfattning om hur skönlitteratur påverkar elevers språkutveckling?
- Hur uppfattar lärare att undervisningen med skönlitteratur påverkar elevers läslust?

Denna studie utgår från ett sociokulturellt perspektiv där lärandet sker i det sociala. Studien har använt sig av den kvalitativa metoden semistrukturerade intervjuer. Det var fem lärare som deltog i studien. Resultatet av studien visar att läraren använder skönlitteratur genom olika arbetssätt som högläsning, parläsning och egen läsning samt läsförståelse. Elevernas språkutveckling sker genom ord-och meningsutveckling samt att det sker i ett socialt sammanhang. Genom att lärare visar ett intresse för läsning, använda sig av böcker som speglar elevernas eget intresse samt att böcker är tillgängligt för eleverna, kan lärare påverka elevers läslust.

ABSTRACT

Michaela Karlsson

“You don’t have to reinventing things” - An interview study on how teachers working in preschool class to grade three works with fiction in teaching.

Antal sidor: 31

The Swedish curriculum mentions how teacher should conduct instruction where students will be exposed to various types of fiction literature and learn to analyze and discuss (Skolverket, 2022a). Research highlights that students learn best in communal settings, such as read-aloud sessions, through discussions, students can share their experiences and learn from each other (Jönsson, 2007). Fiction literature also contributes to students learning how to interpret texts and form their own opinions (Norberg & Hjalmarsson, 2022). The purpose of this study is to examine how teachers working with preschool to third-grade students use fiction literature in their teaching. The study will also investigate teachers' perceptions of how students' language development is influenced by fiction literature and how fiction literature can impact students' reading motivation. The study's objectives will be achieved through the following research questions:

- How do teachers describe their work with fiction literature in Swedish instruction?
- How do teachers describe their perception of how fiction literature affects students' language development?
- How do teachers perceive that teaching with fiction literature influences students' enthusiasm for reading?

This study is grounded in a sociocultural perspective where learning occurs within a social context. The study utilized the qualitative method of semi-structured interviews. Five teachers participated in the study. The study's results reveal that teachers use fiction literature through various approaches such as read-aloud sessions, paired reading, individual reading, and reading comprehension activities. Students' language development takes place through vocabulary and sentence development, within a social context. By demonstrating an interest in reading, utilizing books that reflect students' interests, and making books accessible to students, teachers can influence students' reading motivation.

Keywords: Fiction, Desire to read, Language Development, Work Procedure, F-3

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund	2
2.1 Styrdokument	2
2.2 Arbeta med skönlitteratur	3
2.2.1 Högläsning	3
2.2.2 Boksamtal	4
2.2.3 Digitala verktyg	4
2.3 Läslust hos yngre elever	5
2.4 Språkutveckling	6
2.5 Sociokulturell teori	7
3. Syfte och frågeställningar	9
4. Metod	10
4.1 Metodval	10
4.2 Urval	10
4.3 Genomförande	11
4.4 Materialbearbetning och analys	11
4.5 Tillförlitlighet	12
4.6 Etiska ställningstaganden	13
5. Resultat	15
5.1 Hur arbetar lärare med skönlitteratur?	15
5.2 Kopplingen mellan skönlitteratur och språkutveckling	19
5.3 Läslust och läsning	21
6. Diskussion	25
6.1 Metoddiskussion	25
6.2 Resultatdiskussion	26
6.2.1 Metoder som lärare använder i undervisningen	27
6.2.2 Skönlitteratur och digitala läromedel	28
6.2.3 Lärares förberedelser	28
6.2.4 Elevers läsintresse	29
6.2.5 Tillgängligheten av skönlitteratur för eleverna	30
6.3 Sammanfattning av resultatdiskussionen	31
6.3.1 Hur beskriver lärare som är verksamma i F-3 deras arbete med skönlitteratur i svenskundervisningen?	31
6.3.2 Hur uppfattar lärare som är verksamma i F-3 att skönlitteratur påverkar elevers språkutveckling?	31
6.3.3 Hur uppfattar lärare som är verksamma i F-3 att elevernas läslust påverkas av undervisning med skönlitteratur?	32
6.4 Vidare forskning	32
Referenser	33
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1. Inledning

Skönlitteratur är ett sätt för elever att möta olika världar och ta del av andras erfarenheter. Detta kan ske genom diskussioner där eleverna kan koppla texten till egen erfarenhet. Skönlitteratur är även ett sätt för elever att utveckla sitt språk och få kunskap om världen och etiska frågor. Jönsson (2007) beskriver att alla elever möter skönlitteratur i olika utsträckning, en del kan ha större läserfarenhet och en del elever har ingen erfarenheten av skönlitteratur innan de börjar skolan (Jönsson, 2007). Det är därför viktigt att lärare bjuder in elever till mötet med skönlitteratur på olika sätt. Arbetet med skönlitteratur kan skapas genom en social konstruktion, det sker i sociala sammanhang och elevers kunskap kan utvecklas i den proximala utvecklingszonen (Gibbons, 2018). I Läroplanen (Skolverket, 2022a) är det skrivet att elever ska få möta olika texter från olika tider och från olika delar av världen. De ska få utveckla kunskaper om olika genrer genom att analysera och diskutera med varandra. Men med vilka arbetssätt ska detta ske? Hur kan lärare arbeta med skönlitteratur för att elever ska kunna skapa kunskaper om skönlitteratur och olika genrer? Dessa frågor väcktes hos mig i en kurs på högskolan, där ett moment var att skapa en pedagogisk planering kring en skönlitterär bok. Här började nyfikenheten och intresset att formas och en fråga som väcktes var hur arbetar lärare med skönlitteratur i sin undervisning.

Skönlitteratur är ett vedertaget begrepp som många kan tolka olika, det finns flera olika genrer och böckerna kan vara skrivna på många olika sätt med olika typer av språk. I skolan kan lärare arbeta med skönlitteratur på flera olika sätt. Det kan vara högläsning, dialogisk högläsning, olika typer av boksamtal och läsförståelse. Genom detta kan elever utveckla ordkunskap och lära sig hur människor tolkar texter på olika sätt (Norberg, & Hjalmarsson, 2022). Forskning av Baumann (2009) och Hart och Risley (1995), visar ett samband mellan språkutveckling och läsförståelse hos elever. Fler ord som elever får möta i den tidiga språkutvecklingen desto större ordförråd har eleverna när de kommer till skolan.

Denna studie är en kvalitativ intervjustudie där lärare som är verksamma inom förskoleklass till årskurs tre har deltagit. Lärarna beskriver hur de använder skönlitteratur i sin undervisning, samt hur de kan påverka elevers språkutveckling och läslust genom en semistrukturerad intervju.

2. Bakgrund

I bakgrunden under (2.1) *Styrdokument* kommer skönlitteratur, språkutveckling och läslust presenteras. Under rubrik (2.2) *Arbeta med skönlitteratur* presenteras olika arbetssätt som lärare kan använda med skönlitteratur, att förklaras med tre underrubriker: (2.2.1) Högläsning, (2.2.2) Boksamtal och (2.2.3) Digitala verktyg. Läslust och motivation hos elever kommer att tydliggöras under (2.3) *Läslust hos yngre elever*. Under (2.4) *Språkutveckling* kommer det förklaras hur skönlitteratur påverkar språkutvecklingen hos elever. Till sist presenteras den valda teorin (2.5) *Sociokulturell teori*.

2.1 Styrdokument

I Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Skolverket, 2022a) i kursplanen för svenskämnet, nämns det att lärare ska skapa en undervisning som skapar intresse hos eleverna när det kommer till läsning. Från läsningen kan elevernas fantasi och förmågan att själva kunna skapa liknande texter utvecklas. Lärare ska även ge elever möjlighet att utveckla kunskaper om olika skönlitterära verk från dåtid till nutid samt från olika delar av världen. (Skolverket, 2022a). Detta är skrivet i syftesdelen i kursplanen och är enligt Kommentarmaterialet för kursplanen i svenskan (Skolverket, 2022b) en viktig del för läraren när hen planerar sin undervisning. Syftesdelen avslutas med långsiktiga mål där läsning av skönlitteratur ingår i. ”Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften” (Skolverket, 2022a, s. 225).

I det centrala innehållet i kursplanen för svenska under *Läsa och skriva*, är det skrivet att eleverna ska få ta del av läsning individuellt och i grupp. Detta är en del av elevernas språkutveckling. Under *Läsning* i det centrala innehållet framgår det att lärare ska skapa en undervisning där eleverna får ta del av olika typer av texter och av olika genrer när det kommer till läsning och arbetet med böcker. Eleverna ska även få lära sig hur en berättande text är uppbyggd (Skolverket, 2022a).

I *Komentarmaterialet i kursplanen för svenska* (Skolverket, 2022b) framgår det vad syftet med skönlitterära verk i undervisningen är. Lärare ska genom användning av skönlitteratur i sin undervisning hjälpa eleverna att hitta lust och motivation i sin läsning. Lärare kan uppnå detta genom att undervisa om olika skönlitterära verk, hur olika verk kan se ut beroende hur verket är skrivet och i vilken tid. Genom att kunna diskutera och analysera olika böcker får eleverna

även möjlighet att relatera till sin egen vardag och till andra sammanhang som kan fördjupa elevernas förståelse om innebörden i det lästa. Genom undervisning med skönlitteratur kan eleverna även utveckla sitt språk, uppfattningen om sin omgivning samt utveckla sin egen identitet (Skolverket, 2022b).

2.2 Arbeta med skönlitteratur

I den här studien kommer begreppet skönlitteratur användas för att diskutera skönlitteratur för barn. I en del litteratur används begreppet barnlitteratur när litteratur inriktat mot barn diskuteras. Anledningen till att begreppet valts för denna studie är delvis för att begreppet används i styrdokumentet. Delvis för att betona att studien inte behandlar endast böcker för barn, barnlitteratur, utan syftet handlar om all skönlitteratur och hur lärarna kan använda de i sin undervisning.

När lärare arbetar med läsning är det viktigt att de anpassar läsningen utefter elevernas egna förutsättningar. Det som kan bli en utmaning är att motivera eleverna till ett positivt deltagande i de valda arbetssätten. Detta påpekar Dörnyei (2001) och han menar att om elever upplever lektionens innehåll som ointressant, gör det ingen skillnad om läraren använder ett varierat arbetssätt. Lärare bör tänka på att hela tiden anpassa lektionsinnehållet efter elevernas progressionsbehov. Det är då viktigt att lärarna har en god kunskap om hur eleverna kan utvecklas på bästa sätt och hur deras utveckling kan påverkas positivt. Detta kan underlättas med att läraren skapar en god relation med sina elever (Adedigba & Sulaiman, 2020). Det är även något som Boström och Svantesson (2007) påpekar. De menar att elever arbetar och lär sig på olika sätt och därför måste lärare, precis som Adedigba och Sulaiman (2020) skriver, ha en god kunskap om sina elever. Ingemansson (2020) förklarar att lärare ska arbeta med skönlitteratur i sociala sammanhang vilket kan ske genom boksamtal, högläsning eller diskussioner i små grupper.

2.2.1 Högläsning

Jönsson (2007) beskriver, i sin avhandling, hur högläsning bidrar till flera positiva faktorer. Genom högläsning får eleverna ta del av varandras olika erfarenheter som de kopplar till berättelsen. Jönsson förklarar att det skapas en känsla av gemenskap när läsningen sker i klassrummet. När lärare använder sig av arbetssättet högläsning spelar det ingen roll vilken nivå eleverna är på. Läraren kan lyfta svåra ord som kan vara främmande för eleverna för att underlätta för de elever som är på en lägre nivå. Genom högläsning behöver eleverna inte

fokusera på läsningen utan kan i stället fokusera på innehållet i det lästa. Läraren kan även använda inlevelse vid högläsningen vilket skapar mer dramatik och kan skapa inre bilder hos eleverna. Detta gör att läsningen blir en föreställning i stället för bara läsning. Nikolajeva (2017) skriver att elevers tolkning av boken påverkas av hur läraren läser. Norberg och Hjalmarsson (2022) förklarar att skönlitteratur innebär texter där läsaren kan sätta sig in i föreställningsvärldar för att sedan tolka världen efter egna tankar.

När lärare läser högt för elever ur olika böcker, kan eleverna sätta sig in i karaktärernas tänkande och i handlingen. Genom detta kan elever skapa empati av högläsningen. Nikolajeva (2017) förklarar genom ett exempel med boken *Narnia: Häxan och Lejonet*. I boken möter läsarna olika karaktärer som har olika karaktäristiska drag och tänkande. Genom att diskutera bokens olika delar kan eleverna utveckla empati. Empatin skapas genom att eleverna kan skapa en förståelse av olika karaktärer på djupet. Berättelsen kan sedan kopplas till elevers egna erfarenheter.

2.2.2 Boksamtal

Boksamtal är en annan typ av metod som lärare kan använda sig av i sin undervisning med skönlitteratur. En metod för boksamtal är Chambers boksamtal (Chambers, 2014). Här får eleverna en möjlighet att reflektera kring bokens innehåll, karaktärer, bilder och även kunna koppla sina erfarenheter till boken. Eleverna ska tillsammans med läraren utgå från fyra grundfrågor som innefattar vad eleverna gillar, vad de ogillar, något som de inte förstod och om de såg något mönster. Detta är ett arbetssätt som lärare kan använda för att arbeta med skönlitteratur i ett socialt sammanhang (Chambers, 2014).

En annan typ av samtal om böcker är dialogisk högläsning. När lärare arbetar med dialogisk högläsning är det eleverna som leder samtalet, läraren ska finnas där som stöd. I dialogisk högläsning ska eleverna diskutera vad som kan ha hänt innan berättelsen i boken har börjat, under berättelsen och efter berättelsen. Till detta kan lärare stötta med frågor som *jag undrar vad ni tror hände sedan?* (Westlund, 2018).

2.2.3 Digitala verktyg

Elever får ta del av olika digitala verktyg i skolan. Exempelvis använder elever lärplattor för att läsa i skolan. En populär applikation på lärplattan för elevers läsning är Polyino. Polyino är en inläsningstjänst där elever kan välja olika böcker, både skönlitteratur och fakta. Eleverna

kan välja att få texten uppläst samtidigt som de kan läsa själva (ILT Education, 2023). Genom att läsa på en lärplatta kan eleverna använda flera sinnen eftersom bild, ljud och text kombineras på olika sätt. För elever som behöver extra stöd eller anpassning vid läsning kan läsning på lärplatta hjälpa eleverna med att förstora text, läsa upp texten eller ändra någon färg (Skolverket, 2022c). Att kunna lyssna på texten samtidigt som eleverna kan läsa den, underlättar för elever som inte har en automatiserad läsning. Genom att texten blir uppläst för eleverna behöver inte all fokus hamna på att avkoda texten. Detta kan bidra till att eleverna kan återberätta vad som händer i texten (Jonsson & Wallin, 2022).

Puspitarini och Hanif (2019) förklarar att när lärare använder sig av sig av digitala verktyg kan det bidra till att elevers motivation ökar. Det framgår i en av deras studier, där de undersökte hur elevers motivation såg ut med endast böcker i undervisningen. Detta jämfördes med undervisningen som hade inslag av olika digitala medel och resultatet blev att undervisningen som har olika digitala medel, kan bidra till ökad motivation. Puspitarini och Hanif (2019) förklarar även hur lärare kan använda digitala läromedel som supplement till undervisningen. Ett exempel på detta är hur elever kan läsa en bok på Polyino och samtidigt få texten uppläst. Digitala verktyg används även för elever som upplever svårigheter i sin läsning och som kanske inte deltar i den gemensamma undervisningen.

2.3 Läslust hos yngre elever

I grundskolans tidiga år utvecklar eleverna sin läsförmåga genom mötet med olika texter, exempelvis genom högläsning, mängdträning, läsläxor och i andra ämnen. Ingemansson (2020) förklarar att ett begrepp som ofta förekommer tillsammans med elevers läsning är läslust. Läslust är något som lärare vill uppnå hos sina elever men det är inte alltid möjligt förklarar Ingemansson. Hon menar att det kan vara svårt för lärare att skapa läslust och motivation för läsning hos alla elever. Men att lärarna ska sträva efter det genom att hitta olika arbetssätt som kan främja läslust hos elever. Ett sätt som kan hjälpa lärare att uppnå detta hos sina elever är att läsningen sker i ett socialt sammanhang. En annan aspekt som Ingemansson (2020) nämner är att elever måste kunna förstå den lästa texten för att motivation ska kunna skapas. Genom exempelvis djupläsning visar elever en större förståelse för det lästa och detta påverkar i sin tur deras läslust. Djupläsningen kan ske i sociala sammanhang med olika metoder som exempelvis boksamtal eller diskussioner om boken. Sociala sammanhang är nödvändiga för elevers läslust och motivation. Det är genom dessa sammanhang som elever kan utveckla sin självsäkerhet (Ingemansson, 2020).

Något annat som påverkar elevers läslust är vårdnadshavarens intresse. Lärare bör involvera vårdnadshavarna i elevernas läsning enligt Ingemansson (2020) genom att vårdnadshavarna får ta del av hur läsning i hemmet kan bidra till läslust hos eleverna. Det är även viktigt att lärare har en god genrekunskap och god kunskap om böcker. Genom att ha detta är läraren förberedd och kan skapa en undervisning som kan påverka elevers egen läsutveckling. Det kan samtidigt påverka elevers läslust positivt genom att elever tillsammans med lärare kan diskutera vald bok (Ingemansson, 2020).

Elever som är motiverade till sitt eget lärande kan bidra till att deras läsutveckling påverkas positivt. Detta förklarar Boo, Forslund Frykedal och Thorsten (2017). De menar att lärare kan hjälpa eleverna att skapa motivation genom yttre och inre påverkan. Yttre motivation skapas hos eleverna genom exempelvis påverkan från vårdnadshavare eller att de får någon typ av belöning, i form av exempelvis tid på lärplattan. Inre motivation handlar om elevens drivkraft som kommer inifrån, att eleven vill se en egen utveckling i sitt lärande (Boo, Forslund Frykedal & Thorsten, 2017; Frank & Herrlin, 2020). Lärare kan hjälpa elever att utveckla sin motivation för läsning genom att elever får se sin egen utveckling, exempelvis genom att deras läsning spelas in och sedan jämförs efter en längre period och eleverna får lyssna på inspelningen. Frank och Herrlin (2020) förklarar att när elever blir självsäkra i sin läsning skapas även en motivation. Motivationen påverkar kunskapsutvecklandet. Saeed och Zyngier (2012) förklarar att motivation kan påverka kunskapsutvecklandet genom att lärare anpassar undervisningen efter alla elever. Lärare ska göra individuella anpassningar och se till att undervisningen innefattar olika arbetssätt och skapar en trygg klassrumsmiljö. Genom att åstadkomma detta, kan lärare hjälpa eleverna att skapa motivation.

2.4 Språkutveckling

Det visar sig i studier av Baumann (2009) och Hart och Risley (1995), att det finns ett samband mellan elevers språkutveckling och läsförståelse. Det handlar främst om den ordförståelse elever skapar under den tidiga språkutvecklingen. Om elever skapar sig ett större ordförråd, en större förståelse för ordets betydelse och hur de kan använda ordet, kommer det att gynna eleverna när de börjar i skolan. I olika texter som eleverna möter har eleverna redan kunskap om orden och detta påverkar läsförståelsen positivt. För flerspråkiga elever är diskussioner om böcker främjande för deras ordförråd och för deras grammatiska utveckling av språket (Hoflundsengen m.fl., 2017).

Många arbetssätt och metoder som främjar språkutveckling i arbetet med skönlitteratur sker i ett socialt sammanhang (Ingemansson, 2020). Att diskutera om böcker kan ske i sociala sammanhang och utvecklar elevernas språkutvecklande genom att ord och nya begrepp diskuteras. Eleverna får även ta del av varandras erfarenheter och lära sig av varandra. Här kan även eleverna lära varandra om nya ord som de har upptäckt efter en erfarenhet. Genom läsning av skönlitteratur kan elever utveckla sin läsförståelseförmåga. Keene och Zimmermann (2013) påpekar att det är innehållet i en text som ska diskuteras och betonas, inte hur texten ska läsas med olika strategier. De menar om lärare sätter större fokus på att ge eleverna olika strategier för själva läsningen än att fokus ligger på textens innehåll, kommer eleverna inte kunna vara lika mottagliga för textens innehåll och kunna förstå den. När elever ska läsa en text för att samtala om innehållet ska deras fokus vara att kunna förstå det lästa (Keene & Zimmermann, 2013).

Hart och Risley (1995) studerade ordförrådet hos barn i treårsåldern. Barnen som deltog i studien kom från både språkrika hemmamiljöer och från språkfattiga hemmamiljöer. Barnen som kom från språkrika hemmamiljöer hade tillgång till olika böcker och barnen som kom från språkfattiga hemmamiljöer hade inte samma typ av utbud. Av studien framkom det att barn som kom från språkrika hemmamiljöer hade ett större ordförråd. Slutsatsen av studien visade hur viktigt det är att elever har ett brett ordförråd. Inte bara för att ha en ordförståelse men också för att ha en kunskap om hur dessa ord kan användas och i vilken kontext (Westlund, 2017). Utveckling av ordförråd och ordkunskap får elever genom exempelvis läsning där de kan möta ord i olika kontexter, i olika genrer. I skönlitteratur får elever även möta böcker från olika tider och här utvecklas elevers språkutveckling då de möter ord som de inte är vana vid.

2.5 Sociokulturell teori

Studien utgår från ett sociokulturellt perspektiv och i detta avsnitt kommer texten att utgå främst från Säljö's tolkning av det sociokulturella perspektivet. (2022). Det sociokulturella perspektivet är en stor del av skolans värld där elever utvecklar sina kunskaper tillsammans med andra. Det sociokulturella perspektivet utgår från att lärandet sker i det sociala, elever lär sig tillsammans och oftast med någon som är mer kunnig. Säljö (2022) förklarar att människor inte bara lär sig av sina egna erfarenheter, utan även av varandras erfarenheter. Människans förmågor utvecklas inte på grund av hennes biologiska förutsättningar, utan förmågorna utvecklas med hjälp av hennes sociala, fysiska och intellektuella förmågor med hjälp av redskap. Redskap är en central del i den sociokulturella teorin. Det är med hjälp av dessa redskap som människan kan ta sig

framåt i utvecklingen. Fysiska föremål som exempelvis böcker kallas för artefakter. En bok är en artefakt som medierar kunskap från generation till generation. Språket är ett mentalt redskap som har bidragit till människans utveckling genom tiderna. Språket är "redskapens redskap" (Säljö, 2022, s. 98). Utan språket hade människor inte kunnat lära sig av varandra. Språket är en mediering mellan människor som sker i det sociala sammanhanget, det kan vara i talat språk, skriven text eller teckenspråk. Medieringen sker hela tiden mellan människor.

I denna studie är språket ett redskap som bidrar till elevers språkutveckling genom att de diskuterar om böcker och erfarenheter. Boken är ett annat viktigt redskap och genom boken får elever möta språket och skapa ett socialt lärande. Det kan handla om att diskutera olika ord och utveckla ordförståelse eller att dela en uppfattning om en bok med någon annan (Säljö, 2022). Barn formas av sin omgivning, Om lärare tidigt kan skapa ett socialt sammanhang där elever möter olika böcker som kan utveckla deras språkutveckling och även lusten till att läsa, kan eleverna ta vara på detta för resten av sina liv.

Inom den sociokulturella teorin finns även den proximala utvecklingszonen (ZPD). I denna modell finns tre zoner. Den första zonen som utgör den kunskap som människan redan har kunskap om. Den proximala utvecklingszonen, den andra zonen, utgör kunskaper eller färdigheter som människan känner till. I denna zon kan inte människan lära sig kunskapen själv, utan hon måste ha hjälp av en annan människa som har denna kunskap. Den sista zonen utgör kunskaper eller färdigheter som människan inte kan nå även om hon har stöttning. Den proximala utvecklingszonen handlar om hur människan utvecklas i det sociala, med hjälp av andra (Säljö, 2022). I skolans värld lär sig elever av lärare eller av mer kunniga klasskamrater i form av stöttning. Stöttningen avtar när eleven som har fått stöttning blir mer självständig och kan utföra den nya uppgiften själv (Polias, Lindberg & Rehman, 2017)

3. Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att bidra med ökad kunskap om hur lärare som är verksamma i förskoleklass till årskurs tre använder skönlitteratur i svenskundervisningen.

Syftet kommer att besvaras med hjälp av följande forskningsfrågor:

- Hur beskriver lärare deras arbete med skönlitteratur i svenskundervisningen?
- Hur beskriver lärare sin uppfattning om hur skönlitteratur påverkar elevers språkutveckling?
- Hur uppfattar lärare att undervisningen med skönlitteratur påverkar elevers läslust?

4. Metod

Inom detta avsnitt kommer det framgå vilken metod som har valts för (4.1) materialinsamlingen, (4.2) vilka kriterier för urvalet, (4.3) samt hur den valda metoden genomfördes. Hur materialet har bearbetats och analyserat beskrivs under (4.4) och under (4.5) presenteras hur tillförlitligheten har tagits hänsyn till under studien. Till sist presenteras de etiska ställningstagandena under (4.6).

4.1 Metodval

Denna studie utgår från en kvalitativ metod. Kvalitativa metoder utgår från människors upplevelse, hur de gör något och varför. Vanliga kvalitativa metoder är intervjuer, observationer samt analyser av texter (Ahrne & Svensson, 2015). Studien är en kvalitativ studie då den utgår från lärares uppfattningar om skönlitteratur och elevers språkutveckling och läslust. Den valda metoden för att samla in data till studien är intervju. Det förekommer olika typer av intervjuer som exempelvis fokusgruppintervju, strukturerad intervju, semistrukturerad intervju och ostrukturerad intervju (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Användningen av semistrukturerade intervjuer bidrar till att intervjuguiden följer en viss struktur men frågorna är öppna. Genom att ha öppna frågor kan följdfrågor ställas och intervjun kan likna mer ett samtal. En strukturerad intervju med stängda frågor, Ja och nej-frågor, hade inte samlat in tillräckligt med material för att kunna besvara studiens forskningsfrågor.

4.2 Urval

Denna studie har utgått från ett bekvämlighetsurval. Bryman (2016) förklarar att ett bekvämlighetsurval är en typ av icke-sannolikhetsurval. Det betyder att det är kandidater som har valts ut genom att de har varit tillgängliga för författaren. De lärare som valdes ut är legitimerade och är verksamma i grundskolans tidiga år, förskoleklass till trean. Det som skiljer sig mellan lärarna är hur många år de har varit verksamma och vilken utbildning de har läst på högskolan. Tre intervjuer är enskilda och en intervju är en gruppintervju. Två lärare intervjuas samtidigt då de undervisar i samma klass, uppdelat i olika ämnen. De intervjuades i grupp på grund av det och efter ett önskemål från deras sida. Lärarna förklarade att de ville intervjuas samtidigt med grunden att de undervisar i samma klass och att de kan hjälpa varandra under

intervjun. De lärare som intervjuades enskilt är ensamma klasslärare i sina klasser. Frågorna skapades från de olika forskningsfrågorna (se bilaga 1).

Tabell 1. Tabell över de intervjuade lärarna.

Fiktiva namn:	Utbildning:	Undervisar i:	Tid:
Hanna	Lärare med inriktning mot tidiga skolår	Årskurs 2	15:04
Jenny	Lärare med inriktning mot tidiga skolår	Årskurs 2	25:43
Nilla	Förskolläraryr utbildning	Förskoleklass	23:51
Maja & Linnea	Tidigare år allmän inriktning & Grundläraryr utbildningen med inriktning i förskoleklass och årskurs 1-3	Årskurs 2	27:50

4.3 Genomförande

Intervjuerna genomfördes på skolorna, i respondenternas klassrum. Intervjuerna började med att lärarna välkomnades och blev tackade för deras deltagande. Vid början av intervjuerna startade inspelningen via telefonen med hjälp av applikationen röstmemon. Respondenterna fick studiens syfte och forskningsfrågor upplästa innan frågorna från intervjuguiden (se bilaga 1) började ställas. Respondenterna fick inte ta del av intervjuguiden innan av den anledningen att jag inte eftersträvade att respondenterna skulle ha förberedda svar. Under intervjuernas gång var det respondenterna som mestadels pratade. Jag deltog inte mycket under intervjun förutom när intervjufrågorna eller en följdfråga ställdes. Intervjun avslutades med att respondenterna fick tillägga något om de var något mer som de tänkte på kring skönlitteratur, läslust och språkutveckling. Längden på intervjuerna var olika, se tabell 1 för exakta tider, den som tog längst tid var gruppintervjun. Den tog längst tid eftersom respondenterna förde ett samtal som kan liknas med en diskussion om de olika intervjufrågorna och ämnet.

4.4 Materialbearbetning och analys

Efter intervjuerna har det insamlade materialet transkriberats. Ljudfilerna överfördes till en dator och sedan användes transkriberingsverktyget på Microsoft Word Online. Ljudfilen

laddades upp och transkriberades direkt i dokumentet. Transkriberingsverktyget är inte helt tillförlitligt, då verktyget ibland kan tolka ord fel. Jag avlyssnade därför det inspelade materialet för att försäkra mig om att transkriberingen stämde. Detta har bidragit till att alla ljudfiler blev korrekt transkriberade. Materialet har sedan färgkodats efter olika teman i texten. Det har sedan sorterats efter forskningsfrågorna. Till sist har även en tematisk analys genomförts. Bryman (2016) förklarar att en tematisk analys används i studier för att hitta olika mönster i det insamlade materialet. De teman som har uppkommit från det insamlade materialet i den här studien är metoder som lärare använder i undervisningen, skönlitteratur och digitala läromedel. Lärarens förberedelser, elevernas läsintresse och till sist, tillgängligheten av skönlitteratur för eleverna.

Intervjun har transkriberats som en dialog mellan mig och respondenterna. Lärarna har getts fiktiva namn för att skapa en tydlighet för mig och för läsarna av studien. Små ord som *ah* eller *mm* har författaren valt att ta bort då detta är överflödigt och inte bidrar till studien.

4.5 Tillförlitlighet

Ett begrepp som Bryman (2016) anser är ett kriterium för att kunna bedöma en kvalitativ forskning är tillförlitlighet. Ordet tillförlitlighet beskrivs genom fyra underkategorier, Trovärdighet, Överförbarhet, Pålitlighet och En möjlighet att styrka och konfirmera. Trovärdighet betyder att en resultatet av studien framkommer i enlighet med de regler som finns och att respondenterna får ta del av det slutgiltiga resultatet. Bryman (2016) förklarar även att trovärdigheten är viktigt i en studie då det kan finnas olika beskrivningar av personer om hur en verklighet ser ut. I detta fall är det viktigt att mitt resultat speglar den verklighet som respondenterna upplever. Överförbarhet innebär hur en studies resultat kan appliceras i en annan kontext. I denna studie kommer den insamlade empirin att analyseras och sedan jämföras med forskningen och annan litteratur från avsnitt 2. Bakgrund. I resultatet kommer läsarna av studien kunna ta del av data och förhoppningsvis överföra det till annan kontext. Bryman (2016) beskriver att pålitlighet innebär att de som läser studien ska kunna ta del av hela processen. Från vilken typ av studie det är, vilken metod, hur urvalet har gjorts och så vidare. I denna studie framgår pålitligheten under detta avsnitt, Metod. Läsarna får ta del hur jag har gått till väga och hur studien har skapats. Till sist förklarar Bryman (2016) att en möjlighet att styrka och konfirmera innebär att jag som har bedrivit studien inte har låtit personliga värderingar forma studiens resultat. Studiens resultat ska skapas utifrån den insamlade empirin och sedan jämföras med annan forskning.

Lärarna som har deltagit i denna studie är legitimerade och verksamma i grundskolans tidiga skolår, i förskoleklass till årskurs tre. Det som skiljer lärarna åt är deras utbildning. Eftersom de läste sin utbildning under olika tidsperioder. Detta innebär att lärarna är lämpliga deltagare i denna studie. Tre av fyra intervjuer var enskilda. Den sista intervjun var en gruppintervju. Detta kan ha påverkat tillförlitligheten då respondenterna kan ha påverkat varandra oavsiktligt. Validiteten kan också ifrågasättas i alla intervjuer då respondenternas svar till forskningsfrågorna är formade efter lärarnas uppfattningar, vad de anser är bra eller mindre bra när det kommer till skönlitteratur i undervisningen. Validitet innebär enligt Bryman (2016) att det slutgiltiga resultatet bekräftar eller stämmer överens med forskningsfrågorna. I detta fall visar studien en hög validitet om respondenterna besvarar intervjufrågorna med likdanande svar.

4.6 Etiska ställningstaganden

Lärarna som har deltagit i studien har alla fått skriva på en samtyckesblankett (se bilaga 2) där de har fått ta del av vad studien kommer innebära och hur den data som samlas in ska bearbetas. Författaren har ett ansvar gentemot deltagarna och hur de behandlas i studien, något som kallas för forskningsetik (Vetenskapsrådet, 2017). Det finns tre viktiga begrepp som författaren tar hänsyn till i studien. Det är tystnadsplikt, konfidentialitet och anonymitet.

Tystnadsplikt innebär att respondenterna kan ha tystnadsplikt och kan ej nämna namn eller annan känslig information. I detta fall har lärare tystnadsplikt gentemot eleverna och nämner inga namn eller annan information som kan kopplas till en elev i intervjun. Konfidentialitet innebär att författaren har en skyldighet att inte sprida någon information som sagts i förtroende av de intervjuade lärarna. Anonymitet innebär att de som sedan läser studien inte kan veta vem eller vilka som har deltagit (Vetenskapsrådet, 2017). I denna studie har respondenterna därför fått fiktiva namn och skolan eller den geografiska platsen för intervjun har inte angetts. Genom detta har skolor och lärare anonymiserats.

Etiska principer som Bryman (2016) nämner är informationskravet, samtyckeskravet, konfidenlitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att respondenterna ska få information om vad studiens ska handla om och hur studien ska genomföras. Respondenterna i denna studie har vid första kontakt fått information om studien och hur intervjuerna ska gå till. Samtyckeskravet innebär att respondenterna själva får avgöra om de ska delta (se bilaga 2). Konfidenlitetskravet som Bryman (2016) nämner stämmer överens med Vetenskapsrådet

(2017). Det handlar om att ingen information som personuppgifter ska spridas. Till sist är nyttjandekravet som innebär att den information som författaren samlar in endast ska användas till studien. Data som analyseras från intervjuerna kommer endast att användas till denna studie.

5. Resultat

I resultatet kommer det insamlade materialet som har analyserats att presenteras. Rubrikerna utgår från studiens forskningsfrågor samt de olika teman som har framgått i intervjuerna. Avsnitt (5.1) *Hur arbetar lärare med skönlitteratur* ska behandla lärarnas svar kopplat till forskningsfråga ett. Avsnitt (5.2) *Kopplingen mellan skönlitteratur och språkutveckling* ska behandla hur lärares arbete med skönlitteratur bidrar till elevers språkutveckling, kopplat till forskningsfråga två. Avsnitt (5.3) *Läslust och läsning* ska behandla hur lärarna uppfattar sina elevers läslust samt hur de kan påverka den, med koppling till forskningsfråga tre.

5.1 Hur arbetar lärare med skönlitteratur?

Något som alla lärare nämnde under intervjuerna i samband med hur de arbetar med skönlitteratur, är högläsning. Alla lärare förklarade att högläsning var något som förekom nästan varje dag men inte alltid en strukturerad högläsning med förberedda frågor till eleverna. Till högläsningen väljer lärarna att ibland ställa frågor till texten och ibland inte. Det är den allmänna högläsningen som sker mer frekvent. Två av lärarna påpekade vikten av att bara lyssna på en bok. Då får eleverna en stund att kopplas av.

Men sen är det en hårfin skillnad att prata sönder en bok. En elev sa, jag tycker det är så härligt. När jag pratade sönder boken på en samling så sa eleven ”vi har faktiskt paus nu, våra hjärnor behöver vila. Vi vill inte ha frågor, vi vill bara lyssna” (Nilla, förskoleklass).

Högläsningen är en viktig del av undervisningen för eleverna och ett bra arbetssätt. När lärarna förklarade hur de arbetade strukturerat med högläsning förklarade Maja att de någon gång använt sig av Chambers boksamtal men att det oftast var de vanliga frågorna *Vad har hänt? Vad tror ni kommer hända sen? Hur känner de sig?* Dessa frågor uttrycker flera av lärarna att de använder sig av när de ska diskutera en bok med eleverna. Det framkom att ingen av lärarna använder en metod som exempelvis Chambers, genomgående, utan de utgår mest från den dialogiska högläsningen.

Nej jag brukar köra mest på egen feeling. Vad som lämpar sig för gruppen att ta upp, också lite deras intresse så man bygger lite på det. Men också om det finns något djupare syfte med boken så styr man ju kanske in på det (Jenny, årskurs två).

Vid en fråga om vad som är viktigt för lärare att tänka på vid högläsning svarade Hanna att det är viktigt att ha inlevelse vid läsningen. Hon förklarar att genom inlevelse kan eleverna möta olika karaktärer. Hanna påpekar även att vid gemensam läsning kan hon tillsammans med eleverna diskutera om bokens olika delar och innehåll och att detta är en del av förberedelserna.

Oj metoder, ja, när man läser så kan man ju läs den med inlevelse och liksom vara personer. Läser vi tillsammans så kan vi ju ha bokprat, bokens innehåll och syfte (Hanna, årskurs två).

Flera av de deltagande lärarna påpekade att de ska vara förberedda med frågor om det är en styrd aktivitet för att skapa en diskussion under berättelsen och efter berättelsen. Samt att lärare ska ha läst boken innan, ansåg en av lärarna var viktigt. Ett exempel som lyfts är att lärarna använder sig av dialogisk högläsning med förberedda frågor. Genom att ha kunskap om bokens handling och karaktärer är läraren då väl förberedd. Jenny förklarade att hon inte hela tiden hade en högläsningbok utan det var mer periodvis.

Vi använder oss av skönlitteratur på det viset, att vi har ju högläsningböcker, inte exakt alltid, utan lite mer i kanske någon lite period är det liksom periodvis som nu till exempel så har jag haft paus här på några veckor för att det har fått mer tid att läsa tyst själva (Jenny, årskurs två).

En del av lärarna ansåg att tiden inte alltid var tillräckligt för att kunna förbereda sig och att de behövde prioritera bort arbetet med skönlitteratur för att ge plats till andra uppdrag i skolan. En av lärarna, Jenny, uttryckte att hon skulle vilja samarbeta med lärare i samma arbetslag för att kunna samplanera en undervisning kopplat till en bok, men att då måste mer tid läggas ner. Något som hon ansåg var en brist.

Ja lite i verkligheten liksom det här med möten och att man kanske är bland måste prioritera, liksom vad man, vad är viktigast att satsa på så där och sen kanske inte är intresset är samma för alla lärare heller (Jenny, årskurs två).

Nilla som arbetar i förskoleklass, förklarade att hon vill ha mer tid för den spontana läsningen under skoldagen. Under den fria leken väljer många av barnen bort läsningen och när eleverna visar intresse för att läsa under skoldagen, förklarar Nilla, att den tiden är avsatt för annat inplanerat.

Förutom att skönlitteraturen finns som böcker i klassrummen får även eleverna ta del av skönlitteratur genom olika digitala verktyg. Under två intervjuer nämnde lärarna *Polylino*¹ som ett sätt för eleverna att läsa skönlitteratur på en lärplatta. Maja och Linnea som deltog på gruppintervjun ansåg att *Polylino* är ett bra sätt för eleverna att möta skönlitteratur och andra typer av böcker då eleverna kan lyssna och läsa samtidigt. Läraren som deltog i första intervjun förklarade att hennes elever precis hade börjat med *Polylino*. Flera lärare angav även *Lässugen*² som ett sätt för eleverna att möta skönlitteratur. Genom att eleverna får möta skönlitteratur på andra sätt än högläsning kan elevernas nyfikenhet om olika böcker väckas, utvecklar Nilla.

Sen har vi ju även andra medel, när vi lyssnar på sagor digitalt och bland annat *Lässugen*. Ja det är en sån inspelad från SVT. Man ska aktivera barnens nyfikenhet på läsning (Nilla, förskoleklass).

Egen läsning för eleverna lyfte alla lärare under intervjun som ett sätt där eleverna möter skönlitteratur. Jenny som ibland arbetar med högläsningen periodvis i undervisningen, förklarar att egen läsning för eleverna tar större plats under den period högläsningen inte sker. Under två intervjuer nämndes lådbok, en bok som eleverna har i sin låda, som ett exempel. Under en annan intervju berättade Nilla om den fria läsningen under den fria leken. Eleverna får möjlighet att läsa själva under den fria leken. I klassrummet finns det flera böcker i olika nivåer som möjliggör detta.

Alla lärare nämner högläsning som en självklar metod och arbetssätt. Under två intervjuer lyfter lärarna även att läsa i par. Att läsningen sker i det sociala och i ett sammanhang anser lärarna är viktigt.

Läsa i par har vi jobbat jättemycket med och då blir det ju ofta kortare texter. Alltså kanske skönheten och odjuret det ni kopplat till en kort text så får man läsa den i par så högläsningen är ju en viktig del också (Maja, årskurs två).

Nilla förklarade att även att bokpåsar finns tillgängliga som eleverna och vårdnadshavarna kan ta hem. Bokpåsar är påsar som har olika typer av böcker i olika genrer som skolans språkpedagog hade förberett tillsammans med lärarna. Genom detta kan vårdnadshavarna

---

¹ Polylino är en applikation med ett digitalt bibliotek som har inläsningstjänst.

² Lässugen är ett program på UR-play där kändisar läser ur en saga.

involveras i elevernas läsning. Nilla förklarade att detta var mycket uppskattat av både vårdnadshavarna och elever.

Bokpåsar har vi ju kört med där föräldrarna ska ta med en bok hem och man ska diskutera (Nilla, förskoleklass).

Flera av lärarna uttryckte att biblioteket är en del av arbetet med skönlitteratur och läsning men att det inte var lätt tillgängligt för eleverna. På en skola är biblioteket i en annan byggnad och det finns dessutom ingen fastanställd bibliotekarie som lärarna kan använda sig av. En av lärarna, Hanna, ansåg att biblioteket med en bibliotekarie hade bidragit till att eleverna kan få delta i mer boksamtal och även kunna få mer inspiration och lust till sin egen läsning. Samt att lärarna kan få mer hjälp till boktips.

Ja, jag saknar ju med det här att man hade ett tillgängligt bibliotek med en fast bibliotekarie som kunde genomföra dels så att man kunde få hjälp av att låna böcker till barnen när de blir äldre, att de kan gå ner och gå själva till ett bibliotek (Hanna, årskurs två).

På en annan skola är biblioteket för tillfället i kyrkan bredvid. Lärarna uttrycker att det blir ett större projekt att gå till biblioteket för att lokalen inte är på skolgården. Eleverna har inte friheten att kunna gå själv till biblioteket och därmed skapas inte självständigheten för eleverna.

Att det är ju så och där kan man ju känna att nu har vi inte biblioteket i skolans lokaler utan vi har flyttat in i kyrkans lokaler här och det blir ju också, det begränsar ju för att då kan inte vi gå så regelbundet dit (Maja, årskurs två).

Det lärarna då anser är viktigt är att det ska finnas böcker i klassrummet. I en klass har de en bokvagn där böckerna byts ut i olika intervaller. Maja uttryckte att skolan i allmänhet kan bli bättre med boklådor. Att det ska finnas en låda med olika typer av genrer för eleverna att läsa. Hon förklarar även att boklådorna kan ha olika teman, ibland deckartema med Lasse Maja, och ibland något skoltema. Genom detta får eleverna även möta olika genrer.

Jag tänker just nu tillgängligheten känner vi ju begränsar ju väldigt mycket faktiskt. Jag tänker att man skulle vilja ha ja, men böcker, mer boklådor i klassrummet, alltså att man

skulle ha en struktur på det på skolan. Det tänker jag att vi som skola skulle behöva bli bättre på (Maja, årskurs två).

Flera lärare beskriver hur de arbetar ämnesöverskridande med skönlitteratur. En av lärarna förklarar att de kopplar ihop skönlitteratur med naturkunskapen. När de arbetar ämnesöverskridande förklarar Maja att de använder sig av applikationen Polyfino där läraren skapar en bokhylla med både faktaböcker och skönlitteratur om det valda ämnet. En annan lärare anser även att arbeta ämnesöverskridande skapar ett sammanhang för eleverna och att läsning kan knyta ihop det. Linnea förklarar att ett sammanhang kan skapas för eleverna om de får läsa skönlitterära böcker och faktaböcker om vargar.

Sen jobbar vi, har vi till exempel när vi jobbar med vargar. Då hade vi en liten bokhylla på Polynino och som både var faktaböcker och skönlitterära böcker som handlar just om vargar (Linnea, årskurs två).

5.2 Kopplingen mellan skönlitteratur och språkutveckling

Läsning och annat arbete kring skönlitteratur som exempelvis boksamtal eller läsning i par som lärarna arbetar med i klassrummet, påverkar elevernas språkutveckling positivt. En lärare nämner exempelvis att genom mötet av olika genrer i skönlitteraturen får eleverna möta nya ord som gör att deras ordförståelse utvecklas. Hanna förklarar även att valet av författare och bok kan bidra till att elever får möta nya ord och att nivån på språket kan vara olika. En annan lärare menar att deras arbetssätt med skönlitteratur kan bidra till att eleverna får lära sig att beskriva ord med andra ord, genom att eleverna får lära sig om synonymer.

När de läser sådana böcker, så får de ju, det är ju ett annat ordval i böckerna där de faktiskt får möta ord som kanske inte hade mött annars beroende på vad det är för författare som har skrivit böckerna och vilken nivå det ligger på (Hanna, årskurs två).

Hur ska man förklara det med andra ord, det är också språkutvecklande att faktiskt kunna förklara med andra ord (Maja, årskurs två).

En lärare lyfter exemplet att eleverna lär sig att göra kopplingar mellan olika ord, när de fick lära sig ett nytt ord vid läsning. Jenny förklarar att eleven inte visste vad ordet *döttrar* betydde. Eleven hade endast mött ordet i singular, *dotter*, tidigare. Men genom att eleven fick lära sig att

döttrar är dotter i plural, kunde hen applicera detta för ett annat ord. Eleven skapade en koppling mellan ordet *dotter* och *son*, och applicerade den kunskap som hen hade fått lära sig om ordet *dotter* i plural till ordet *son* i plural.

Så kommer det från de själva till slut också som vi hade till exempel häromdagen så var det någon som frågade, ”Men varför säger du döttrar? Heter det inte dotter?” I ett annat ämne så stod det någonting med söner och då gjorde den eleven direkt reflektion, ”Det var ju det som vi pratade med om döttrar igår, är det samma sak då att det är flera?” (Jenny, årskurs två).

I arbetet med skönlitteratur förklarar även Nilla att klassen har fått mycket stöd av språkpedagogen och har fått böcker med tillhörande frågor med syftet att skapa en diskussion och främja språkutvecklingen hos eleverna.

Och att man själv relaterar till saker och så frågar man dem om de kan säga någonting som de har varit med om och där är ju vår språkpedagogiska fantastiska, för hon hjälper ju oss med vissa böcker också och ger oss frågor alltså (Nilla, förskoleklass).

Två av lärarna beskriver även hur de väljer en högläsningsbok som har ett mer utmanande språk än de böcker eleverna väljer själva. Både Linnea och Jenny förklarar att syftet med detta är för att i högläsningsmomentet kan lärarna stanna upp på svåra ord och kunna diskutera vad ordet kan betyda. Linnea förklarar även hur eleverna kan arbeta i par för att tillsammans hitta och skapa en förståelse för nya ord. Båda två uttrycker att eleverna måste få möta en text som utmanar deras språkutveckling men som samtidigt inte är för svår. Samt att språkutvecklingen sker i ett socialt sammanhang och att eleverna lär sig tillsammans bidrar till att högläsningen och ordförståelsen inte blir för svår för eleverna.

Vi var lite inne på det också, men att man liksom ska vi ha en högläsningsbok till exempel så kanske vi väljer en som är med lite mer text, med lite mer ord som vi kan hjälpa till att bearbeta och när de ska jobba, kanske i par och enskilt så måste man ju tänka på att. Vad är dom vilken nivå ligger de på så att dom, för har du en text som du inte förstår så kommer du inte utveckla så mycket, men att man att man hittar en balans att man blandar lite så att de utmanas på rätt nivå (Linnea, årskurs två).

...liksom lite kring det här med språkutveckling då väljer jag böcker som jag tycker har ett bra språk och ett bra flyt själv som jag själv känner mig liksom bekväm med att läsa och som inte är för svår men som är lite svårare än vad de själva kan läsa, för att i en högläsning bok så har vi ju chans att samtala och prata och bena ut om det är något som är lite för svårt (Jenny, årskurs två).

Vid högläsning förklarar en lärare, Nilla, att det finns olika syften. Ett syfte är att bara läsa för eleverna för att de ska få koppla av. Det andra syftet är att skapa en diskussion om bokens innehåll för att utveckla elevers språkutveckling. Nilla anser att det är viktigt att eleverna får möta högläsning i ett språkutvecklande syfte och i ett sammanhang där syftet är att eleverna endast ska lyssna. Exempelvis högläsning vid fruktstunden.

Man kan läsa en bok helt rakt av utan att tänka språkbyggande hela tiden, utan bara läsa en bok för att de behöver koppla av. Men man kan också ha de här stunderna. När man pratar om kring boken då? Ja, men då är det ju två olika syften (Nilla, förskoleklass).

Alla lärarna fick frågan om de ville tillägga något i slutet av intervjun. Nilla beskriver hur viktig högläsning och skönlitteratur är för barns språkutveckling. Efter att hon har arbetat en längre tid i skolan har hon insett att arbetet kring skönlitteratur och läsning måste få ta en stor plats i elevernas undervisning. Hon nämner även att hon upplever att arbetet med skönlitteratur och speciellt högläsning börjar avta i skolan. Efter hennes utbildning i Språklyftet som bedrivs på skolan har hon blivit övertygad hur viktig högläsningen och arbetet med skönlitteratur är för eleverna.

Det tycker jag är ganska fantastiskt med tanke på hur många böcker man har läst genom åren och jag insett ännu mer hur viktigt det är och hur mycket barnen lär sig språkligt och till slut skriftligt och kunna läsa själva. Hur mycket det ger att läsa en bok. Det gäller att inte dra ner på det och det kan jag tyvärr se att det kanske kommer att göra det. Att man väljer bort högläsningen, men jag kommer inte göra det för jag har ju bara blivit så övertygade genom utbildningen nu (Nilla, förskoleklass).

5.3 Läslust och läsning

Lärarna i studien uttrycker att det är viktigt att introducera böcker för eleverna. Genom att förklara och visa för eleverna hur intressant en bok verkar och försöka bygga på elevernas intresse. Ett sätt som två lärare förklarar detta på, är att välja en bokserie där läraren väljer första boken i serien som högläsning. Att presentera och berätta om en bok först, för att sedan läsa den tillsammans. Detta förklarar lärarna att det kan leda till att eleverna skapar en läslust till att läsa nästa bok. Genom att använda första boken i en bokserie som en högläsning, Maja, att det bidrar till att eleverna kan komma i gång med läsningen och att det skapar motivation hos dem. Detta kan skapas genom att eleverna upplever att boken är bra och intressant.

Det har ju blivit sådana ringar på vattnet och då gjorde vi ju så att vi läste ju bok ett och två. Egentligen hade jag tänkt bara ettan, men de var så på och det slutade på ett sätt som man liksom ville vidare (Jenny, årskurs två).

För att skapa en motivation och läslust hos eleverna förklarar flera lärare att det är viktigt att lärare visar ett intresse för boken. Detta gör de genom att visa boken och prata positivt om den. Jenny beskriver hur hon alltid försöker beskriva att boken är mycket roligare än vad den kanske är, hon försöker alltid ”överhysa” en bok för att eleverna ska fatta ett intresse för boken och ge den en chans. Nilla uttrycker på hur viktigt det är att själv som lärare har intresse för en bok och genom att lärare själva visar intresse för en bok, kan även eleverna skapa ett intresse för boken.

Men att man kan fånga att man berättar om boken och visar boken, visar den under nyckelpigan och att man själv läser med inlevelse. Man kan ju själv välja en högläsning som man tycker är tråkig, men det får man ändå försöka att hänga med för de ska få olika genrer (Hanna, årskurs två).

Två lärare påpekade om bokens utseende. Om en bok har ett tråkigt omslag och det finns ingen rolig framsida, då kommer inte eleverna att välja den boken. Lärarnas uppfattning är att elever ska välja en bok som måste bokens utseende vara intressant med. Det gäller då att hitta böcker som ser bra ut för att eleverna ska visa ett intresse.

När vi läser så har vi också, visar bilderna så för det är också viktig del att kunna relatera till det och fånga intresset där, men. Jo, men det är ju viktigt hur böcker ser ut också. De måste se alltså lockande ut. Det kan ju vara böcker som är gamla men som

är bra. Men, de väljer inte de här böckerna om inte vi läser det högt. Ja men layouten är otroligt viktigt (Maja, årskurs två).

Flera lärare anser även att biblioteket har en viktig roll för att skapa läslust hos elever. Att tiden i biblioteket ger eleverna en möjlighet att se böcker i olika genrer, att kunna bläddra i dem och även kunna ta del av vad bibliotekarien säger om böckerna.

Vi går till biblioteket och vi bläddrar i böcker och liksom här har vi här är det deckare och här handlar det om hästar och här är det om skolan eller här är det om. Ja, det finns ju bra böcker som att, möter man dem aldrig så kommer man ju aldrig hitta intresset så att biblioteks tiden är ju väldigt viktig för att de ska hitta, hitta någonting som de är intresserade av (Linnea, årskurs två).

Sedan anser Nilla att det är viktigt att böckerna som finns i klassrummet är synliga för eleverna. Att framsidan är vänd mot eleverna för att de ska skapa ett intresse och se boken. En annan lärare, Hanna, är inne på samma spår gällande klassrumsmiljön. Hon förklarar att det är viktigt att eleverna får bestämma själva hur de ska sitta när de ska läsa tyst. Det behöver inte alltid vara vid bänken.

Hur vi bjuder alltså hur vi presenterar böcker och hur de ligger i klassrummet. Ligger de i en låda bara då tror jag att det finns vuxna som inte heller intresserade. Ja miljön är jätteviktig (Nilla, förskoleklass).

För det är ju också viktigt så att det inte är bara en berättande utan det ska vara lite annat också. Sen kanske man kan tillåta dem att de kan sätta sig på golvet, sätter vad du vill, bara ni inte sitter tillsammans och liksom, kröp in i ett hörn, på med hörselkåpor (Hanna, årskurs två).

I slutet av alla intervjuer fick alla lärare svara på vad skönlitteratur innebar för dem. Flera av lärarna uttryckte att skönlitteratur innebär nya världar, att kliva in i fantasins värld och måla upp en bild av det lästa i sitt huvud. Nilla förklarade att skönlitteratur för henne innebär en blandning av sagor och fantasi och verklighet. För Maja var skönlitteratur något som en läsare kan njuta av och en chans att lära sig om olika moraliska frågor som exempelvis rätt och fel.

Skönlitteratur för mig är ju berättelser, nya världar. Man går ju in, vi brukar ju säga varje bok som öppnas, går du in i en ny värld och får leva i den med de nya människorna eller djuren eller den nya miljön ett tag. Och sen har du ju för alltid med dig det när du även avslutar den boken så finns ju den världen kvar i ens minne och känslor (Jenny, årskurs två).

Ja, men att syftet är inte att du ska lära dig fakta om det eller att en instruktion eller att du ska ta till dig någon nyheter utan att det är mer en njutning eller lära dig om rätt och fel, etiska aspekter, världen och människors relationer (Maja, årskurs två).

6. Diskussion

Under diskussion kommer studiens valda metod och tillvägagångssätt att diskuteras under (6.1) *Metoddiskussion*. Under (6.2) *Resultatdiskussion* kommer resultaten från intervjuerna att diskuteras och jämföras med den forskning och litteratur som finns under (2.0) *Bakgrund*. Genom en tematisk analys har följande rubriker framkommit: (6.2.1) Metoder som lärare använder i undervisningen, (6.2.2) Skönlitteratur och digitala läromedel, (6.2.3) Lärares förberedelser, (6.2.4) Elevers läsintresse och (6.2.5) Tillgängligheten av skönlitteratur för eleverna. Under (6.3) *Sammanfattning av resultatdiskussionen* kommer varje forskningsfråga att besvaras under varsin underrubrik. Till sist under (6.4) *Vidare forskning* beskrivs hur studien kan fortsätta att forska vidare om.

6.1 Metoddiskussion

I studien har en kvalitativ intervjustudie genomförts. Studien har utgått från ett bekvämlighetsurval för att välja respondenter. Bekvämlighetsurvalet valdes då skolor om lärare som arbetar med skönlitteratur och har ett intresse. Respondenterna valdes för att de var tillgängliga för studien och kända för författaren sedan tidigare. Detta är något som Bryman (2016) nämner. Om det skulle finnas mer tid för studien hade mejl skickats ut till olika skolor som introducerar studien och frågar om lärare som har ett intresse för skönlitteratur. Urvalet kan ha påverkat studiens resultat i den aspekt att lärarna inte har tillräckligt med intresse för skönlitteratur. De kanske därför inte har någon speciell metod eller arbetsätt för skönlitteratur i sin undervisning. Om studien hade valt att intervjua lärare som aktivt använder skönlitteratur och har ett stort intresse kan det ha bidragit till ett annat resultat.

Av intervjuerna framkom det vilka respondenter som hade mer intresse eller erfarenhet om studiens ämne skönlitteratur och hur det kan påverka läslust och utveckla språket. Detta visade sig genom att några respondenter hade lättare att diskutera olika frågor och att de inte fastnade i tankarna. Exempelvis var en intervju 15 minuter medan en annan var 25 minuter. Båda dessa var enskilda intervjuer. Den respondent vars intervju var 25 minuter visade ett tydligt intresse för skönlitteratur. Detta är endast en tolkning och analys av det insamlade materialet och ingen fråga som respondenterna fick svara på. Båda intervjuerna gav innehållsrik data.

De semistrukturerade intervjuerna utgick efter en intervjuguide som hade öppna frågor som bjöd in till diskussion och följdfrågor. Detta hjälpte både författaren och respondenterna. För respondenterna skapades en struktur och de kunde lättare svara på frågor som kunde leda till

ett bredare svar på frågan. Det som kan ha påverkat resultatet från en av intervjuerna är att en intervju var en gruppintervju. Lärarna som deltog i gruppintervjun kan ha påverkat varandras svar oavsiktligt. Gruppintervjun genomfördes då de två lärarna arbetar tillsammans i en klass genom att de har olika ämnen. En av lärarna undervisade inte för tillfället i svenska men genom sin utbildning och erfarenhet som lärare ansågs hon att vara en trovärdig källa. En respondent arbetar i förskoleklass medan de andra fyra arbetar i en årskurs två för tillfället.

Fyra av fem respondenter är för tillfället i årskurs två. När respondenterna blev kontaktade var detta inget som togs i åtanke utan det var en slump. Fördelen med att de flesta var verksamma i årskurs två är att det skapar en intressant vinkel i studien. Arbetar de på samma sätt med skönlitteratur, är det någon skillnad och hur deras tankar om skönlitteratur rent generellt framkommer. En nackdel med att majoriteten av respondenterna är i samma årskurs kan vara att arbetet med skönlitteratur i årskurs ett och tre inte uppenbaras. Arbetet med skönlitteratur kan skilja sig mellan årskurserna och även mängden.

Genom att författaren har erfarenhet i hur respondenterna arbetar kan det ha lett till att resultatet har tolkats på olika sätt. Detta kan både vara en styrka och svaghet för studien. En styrka av den anledningen att analysen och transkriberingen underlättades då författaren kan tolka respondenternas svar efter erfarenhet av hur de arbetar. Av samma anledning kan detta vara en svaghet. Tolkningen kan ha bidragit till att det insamlade materialet har tolkats fel och att analysen inte har blivit lika djupgående som den kanske hade blivit om författaren inte hade erfarenhet av respondenternas undervisning och arbetssätt.

Det sociokulturella perspektivet framträder i lärarnas svar om hur de arbetar med skönlitteratur i sin undervisning för att utveckla elevernas språk. Flera gånger nämns det sociala lärandet, att lärare använder högläsning och dialogisk högläsning för att språkutvecklingen kan ske i det sociala sammanhanget.

6.2 Resultatdiskussion

Under detta avsnitt kommer det analyserade materialet från avsnitt (5.) *Resultat* att jämföras med den forskning och litteratur samt teori som framkom under avsnitt (2.) *Bakgrund*.

6.2.1 Metoder som lärare använder i undervisningen

Ett arbetssätt som dyker upp om arbetet kring skönlitteratur i skolan är högläsning. Högläsning nämnde alla respondenter att de använder sig av i sin undervisning. Av högläsningen nämnde flera respondenter att de ibland har en styrd högläsning, som dialogisk högläsning och olika typer av boksamtal. Högläsning sker i ett socialt sammanhang, elever och läraren tillsammans. I detta sociala sammanhang finns den proximala utvecklingszonen där elever exempelvis kan lära sig nya ord tillsammans med en lärare. Förutom att ett lärande sker i samband med högläsning, skapas även en gemenskap. Jönsson (2007) beskriver hur gemenskapen bidrar till att eleverna kan dela med sig av sina egna erfarenheter kopplat till boken.

Boksamtal är en metod som kan utgå från flera modeller. Exempelvis är Chambers boksamtal (Chambers, 2014) en typ av boksamtal som en av lärarna nämner i resultatet. Hon förklarar dock att den modellen endast har använts någon enstaka gång. Modellen innebär att lärare ska nämna innehåll, karaktärer och händelser i form av fyra olika frågor; vad gillar eleverna, vad ogillar de, något som oförståeligt och sist, om de kunde se ett mönster. Av analysen i resultatet framkom det att denna typ av modell inte är en återkommande modell utan att de flesta använder sig av den dialogiska högläsningen. Lärarna i studien förklarar att de frågor som de använder sig av med högläsning är frågor som handlar om vad eleverna tycker om en specifik händelse i boken. Hur de tror att en karaktär kan uppleva och vad som kommer att hända. Att lärarna inte använder en metod av boksamtal återkommande kan bero på olika saker, en orsak som en lärare lyfter är bristen av tid.

Läsningen av skönlitteratur påverkar elevers språkutveckling på flera olika sätt, vilket Ingemansson (2020) och Hart och Risley (1995) nämner. Alla tre författare förklarar hur elevers ordkunskap främjas av läsningen. Ur analysen visar det sig att flera lärare arbetar språkutvecklande genom en gemensam diskussion i ett socialt sammanhang, om svåra ord som de möter i skönlitteraturen. Det är även viktigt, betonar en lärare, att eleverna får möta olika genrer av skönlitteratur. Genom att elever får möta skönlitteratur i olika genrer, får de även lära sig nya ord som de inte har mött tidigare.

Diskussion om ord främjar alla elever i klassen, även flerspråkiga elever. Hoflundsengen m.fl. (2017) förklarar att arbeta med läsning genom exempelvis dialogisk högläsning hjälper flerspråkiga elever med deras språkutveckling. Arbetet kring språkutveckling främjar alla elever. Det kan handla om att diskutera, läsförståelse och ordkunskap. I intervjuerna lyfte en

lärare hur en elev gjorde en egen koppling mellan ordet dotter – döttrar till son – söner. Eleven hade fått lära sig att döttrar är dotter i plural och detta applicerade hen sedan på ordet son

6.2.2 Skönlitteratur och digitala läromedel

Ur intervjuerna framkom det att lärarna använder sig av olika digitala läromedel som till exempel *Polylino* och *Lässugen*. De används i syftet med att eleverna får läsa digitalt på Polylino och lyssna på berättelser på Lässugen. Lärplattan används som en fysisk artefakt med syftet att överföra kunskap, i detta fall för att utveckla läsningen.

Eleverna som behöver ha stöd i läsningen får det med hjälp av uppläsningstillägget på Polylino. Att använda sig av digitala läromedel i skolan underlättar inte bara läsandet för elever med svårigheter (Skolverket, 2022c) utan det kan även bidra till ökad motivation hos eleverna. Enligt Puspitarini och Hanif (2019) kan användandet av digitala medel i undervisningen bidra till ökad motivation hos eleverna. Detta understöds av en lärare som förklarar att de använder Lässugen och att detta bidrar till att eleverna skapar intresse för skönlitteratur.

6.2.3 Lärares förberedelser

I kursplanen för svenska (Skolverket, 2022a) framgår det som syfte att eleverna ska kunna applicera sina kunskaper om det lästa i samhället men inte vilka skönlitterära böcker som elever ska få läsa eller lyssna på. Från intervjun nämnde en lärare att de läser *Lasse Maja* och även *Luna*. En annan lärare nämner att de läser *Kattspionerna*. Välja böcker för eleverna att ha tillgängliga i klassrummet och böcker för högläsning är oftast något som lärare bestämmer. Ibland med önskemål från eleverna. Från intervjuerna med alla lärare uppfattas det som att de läser olika genrer som eleverna får möta, både lite äldre som de klassiska sagorna och de nyare, som *Kattspionerna*. Lärarnas val av böcker bidrar till att eleverna får en blandning av upplevelse, från deckare till problem som kan uppstå i vardagen.

Det är även viktigt för eleverna att kunna sätta sig in i skönlitteraturens värld. Att skaffa sig nya erfarenheter och lära sig att tolka böcker på olika sätt. Lärarna fick en fråga under intervjun om vad skönlitteratur innebär för dem. De förklarar att skönlitteratur innebär nya världar, att gå in i fantasins värld, en stund för sig själv. Att kunna lära sig att måla upp en bild av en bok och att lära sig om etiska aspekter, som rätt och fel. En lärare menar också det lästa, den värld som eleverna målar upp i sitt huvud, den världen kommer alltid att finnas kvar med eleverna. Genom lärarnas arbete med skönlitteratur kan lärarna skapa intresse och lust för att läsa genom att visa

olika böcker och genrer. Att skapa sig nya världar och tolka en bok är något som Norberg och Hjalmarsson (2022) håller med om är viktigt för elevernas läsning. Om lärare har en god inlevelse vid läsning kan eleverna skapa sig flera karaktärer och sätta sig in i boken. En lärare anser i studien är en viktig del av högläsningen och det understryks av Nikolajeva (2017) Nikolajeva menar att genom inlevelsen upplever elever känslorna i boken och även elevernas tolkning påverkas.

Alla lärare som deltog i studien nämnde att vid styrda aktiviteter hade de förberedda frågor för att diskutera det lästa med eleverna. En lärare ansåg att lärare ska ha läst boken innan den används i undervisningen. Detta beskriver även Ingemansson (2020). Hon menar att om lärare har förberett sig inför ett lektionstillfälle, bidrar det bara inte till att elevers språkutveckling påverkar positivt genom att lärare har förberett olika ord att diskutera eller meningar att diskutera, utan det kan även bidra till att elever får ökad läslust. En lärare påpekar dock att det finns en gräns när det kommer till frågor. För många frågor kan leda till att högläsningen blir för hackig och att eleverna inte får till sig det lästa. En elev till en av lärarna uttryckte att ibland måste hjärnan få vila. Vid en styrd aktivitet är det bra för elevers språkutveckling med förberedda frågor, exempelvis dialogisk högläsning (Hoflundsengen m.fl., 2017), men ibland kan det vara skönt för elever att bara lyssna.

”Vi har faktiskt paus nu. Våra hjärnor behöver vila. Vi vill inte ha frågor, vi vill bara lyssna.” – Nilla, förskoleklass, citerar en elev.

När lärare ska läsa en bok kan det dock ibland vara svårt att alltid vara förberedd, en lärare nämner att hon inte alltid har förberedda frågor till högläsningen. En annan lärare nämnde även bristen av tid att förbereda frågor och annat material till högläsningen. Hon uttrycker vikten med att arbeta med böcker och skönlitteratur men hon anser att det är något som oftast får bortprioriteras då andra delar av skolan och läroplanen väger tyngre.

6.2.4 Elevers läsintresse

En aspekt för att skapa läslust hos eleverna är att lärare själva visar intresse för boken. En lärare nämner att hon introducerar en bok lite extra för att skapa en nyfikenhet hos eleverna. Intresset kan även skapas genom att visa böcker som speglar elevernas egna intressen. Om elever ska finna en läslust i sin läsning måste lärare hitta arbetssätt för läsningen som kan skapa läslusten hos elever. Detta förklarar Ingemansson (2020) och hon utvecklar även detta med att förtydliga

att ett sätt är att läsningen sker i en social kontext, att lärare har högläsning eller att eleverna får läsa i par.

Motivation och läslust påverkar kunskapsutvecklandet hos eleverna. Detta påpekar Saeed och Zyngier (2012), de förklarar att lärare måste individanpassa undervisningen och skapa en trygg miljö för att lärandet ska bidra till motivationen. Under en intervju förklarar en lärare att elevers läsning kan ske fritt, att de inte alltid behöver sitta vid bänken. Låta eleverna läsa fritt och sätta där de vill sätta sig kan bidra till att läslusten skapas. Att skapa en undervisning efter elevernas progressionsnivå och behov är Adedigba och Sulaiman (2020) överens om med Saeed och Zyngier (2012). Adedigba och Sulaiman (2020) förklarar att lektionens innehåll hela tiden bör anpassas efter elevers kunskaper och att relationen mellan elever och lärare har en påverkan.

Ett tips som en lärare nämner för att skapa läslust är att introducera en bokserie. Antingen genom att berätta om den, om författaren och karaktärerna. Sedan kan lärare även introducera en bokserie genom att ta första boken som en högläsning. Detta har bidragit till att eleverna får syn på en bok och genom högläsningen skapas även ett intresse för eleverna. Efter högläsningen ville eleverna sedan fortsätta läsa denna bokserie, läraren förklarar att högläsningen ”ger ringar på vattnet” (Jenny, årskurs två). Samtidigt som detta skapar läslust hos elever, är det viktigt att de får utveckla sin djupläsning. Att de får tid för enskild läsning för att kunna förstå en text. Detta förklarar Ingemansson (2020) som en del av att skapa läslust och motivation hos elever. Om de inte förstår det lästa, kan elevers läslust påverkas negativt.

6.2.5 Tillgängligheten av skönlitteratur för eleverna

En annan del som flera lärare uttryckte under intervjuerna var biblioteket, främst bristen på ett lättillgängligt bibliotek. De menar att biblioteket kan bidra till läslust genom att tillgängligheten för eleverna finns och att eleverna ska få ta del av boktips och boksamtal som bibliotekarien bidrar med. En lärare förklarar att de har en bokvagn som gör skönlitteratur tillgängligt för eleverna i klassrummet.

Tillgängligheten ska även finnas hemma hos eleverna. En av lärarna förklarar att de har bokpåsar som eleverna kan ta med hem. Bokpåsarna innehåller böcker med olika genrer som ligger lätt tillgängliga för vårdnadshavare och elever i kapprummet. Genom bokpåsarna kan det underlätta för vårdnadshavare att göra skönlitteratur tillgängligt i hemmet om det är brist på böcker. Fördelen med att involvera vårdnadshavare och hemmet med skönlitteratur och läsning

är att elevers läslust kan påverkas positivt (Ingemansson, 2020). Harts och Risleys studie (1995) påvisar även att elevers språkutveckling, specifikt ordförståelse, påverkas positivt genom att barn får möta läsning i hemmet. Detta håller en av lärarna med om hon. Hon betonar hur viktig läsning och skönlitteratur är för eleverna språkutveckling. Hon förklarar att skönlitteratur påverkar elevers läsning och till slut elevers skrivande. Därför anser hon att det viktigt att även vårdnadshavare får ta del av hur viktigt läsning och skönlitteratur är för barn.

6.3 Sammanfattning av resultatdiskussionen

Under denna rubrik kommer resultatdiskussionen att sammanfattas genom att besvara studiens forskningsfrågor.

6.3.1 Hur beskriver lärare som är verksamma i F-3 deras arbete med skönlitteratur i svenskundervisningen?

Från analysen beskriver lärarna att högläsning är en stor del av arbetet med skönlitteratur. Eleverna får möta skönlitteratur genom styrda aktiviteter som exempelvis dialogisk högläsning eller boksamtal. Genom styrda aktiviteter får elever diskutera ord, händelser eller egna upplevelser tillsammans. Eleverna läser enskilt, parvis och tillsammans i grupp. Arbetet med skönlitteratur sker även genom olika digitala verktyg som exempelvis lärplattan. Med lärplattan kan eleverna ta del av applikationen *Polylino*. Genom programmet *Lässugen* får eleverna ta del av högläsning på SVT-play. *Polylino* och *Lässugen* är något som flera lärare nämner. Det framkommer även hur lärare arbetar ämnesöverskridande med skönlitteratur genom att läsa olika skönlitterära böcker som har något gemensamt med ett annat ämne.

6.3.2 Hur uppfattar lärare som är verksamma i F-3 att skönlitteratur påverkar elevers språkutveckling?

Det framkommer i studien att lärarna arbetar med skönlitteratur med syftet att elevernas språk utvecklas genom att de arbetar med att diskutera olika ord och begrepp och skapar ett sammanhang tillsammans. Genom att eleverna får chansen att möta olika genrer får eleverna även möta olika typer av ord. Med högläsning väljer lärarna ibland en bok med ett svårare språk, detta för att utmana eleverna med nya ord som kan läras ut i ett socialt sammanhang. Lärarna utvecklar elevernas språkförståelse i ett socialt sammanhang. Eleverna kan ta hjälp av varandra och läraren finns som stöttning om något är svårt att förstå.

6.3.3 Hur uppfattar lärare som är verksamma i F-3 att elevernas läslust påverkas av undervisning med skönlitteratur?

En stor del av att skapa läslust hos eleverna är att presentera och prata positivt om en bok. Detta förklarar lärarna i studien är en viktig aspekt i att eleverna ska utveckla en läslust. Läslust kan även skapas vid högläsning, genom att introducera olika böcker. Många lärare ansåg även att läslusten kan öka hos elever om biblioteken blir mer lättillgängligt för eleverna. Genom ett ökat läsutbud och bokprat kan elever få syn på fler böcker och skapa ett ökat läsintresse. Läraren själv är även en viktig förebild för eleverna när det kommer till att skapa läslust och intresse för böcker. Om en lärare visar ett stort intresse för en bok, kan det spegla av sig till eleverna. Även att lärare väljer böcker i klassrummet eller som högläsningssbok som är kopplat till elevernas eget intresse, kan visa en positiv påverkan hos elevernas läslust.

6.4 Vidare forskning

I denna studie har lärare som är verksamma i förskoleklass till årskurs tre fått delge hur de arbetar med skönlitteratur i sin svenskundervisning, samt hur de uppfattar hur elevers språkutveckling och läslust påverkas av skönlitteratur. Det som kan tas vidare i forskning är att undersöka hur elever uppfattar skönlitteratur. Ett elevperspektiv på deras läslust. I ett sådant arbete kan forskaren även fokusera på hur elever hade velat arbeta mer med skönlitteratur i skolan.

Vidare forskning kan även innebära att undersöka hur elevers språkutveckling påverkas av att lärare i samma arbetslag arbetar med samma metoder med skönlitteratur. Kommer lärarna att kunna se en ökning av elevers språkutveckling genom att lärare samarbetar och bestämmer ett arbetssätt att använda i undervisningen? För att genomföra en sådan studie måste deltagande lärare med forskaren bestämma vilken eller vilka metoder som ska användas. Detta är även ett förslag från en lärare som deltog i denna studie. Hon uttryckte att hon hade velat genomföra detta i sitt arbetslag men att tiden inte var tillräcklig.

Referenser

- Adedigba, O. & Sulaiman, F-R. (2020). Influence of Teachers' Classroom Management Style on Pupils' Motivation for Learning and Academic Achievements in Kwara State. *International Journal of Educational Methodology*, 6(2), 471-480.
- Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 8–16). Liber.
- Baumann, J. (2009). Vocabulary and reading Comprehension: The Nexus of Meaning. S.E. Israel & G.D. Duffy (red.), *Handbook of Research on reading Comprehension* (s. 323–343). Routledge.
- Boo, S., Forslund Frykedal, K. & Thorsten, A. (2017). *Att anpassa undervisning: till individ och grupp i klassrummet*. Natur & Kultur.
- Boström, L. & Svantesson, I. (2007). *Så arbetar du med lärstilar: nyckeln till kunskap och individualisering: [en praktisk handbok]*. Brain books.
- Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Uppl. 3). Liber.
- Chambers, A. (2014). *Böcker inom och omkring oss*. Gilla böcker.
- Dörnyei, Z. (2001). *Motivational strategies in the language classroom*. Cambridge University Press.
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). ...Att fråga folk. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34–54). Liber.
- Frank, E. & Herrlin, K. (2020). *Utmaning och motivation i läsundervisningen*. Skolverket.
- Gibbons. (2018). *Stärk språket, stärk lärandet – Språk-och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. Studentlitteratur.
- Guba, E.G. & Lincoln, Y.S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. I N.K, Denzin & Y.S, Lincoln (Red.). *Handbook of Qualitative Research*. Sage.
- Hart, B. & Risley, T. (1995). *Meaningful Differences in the Everyday Experience of Young American Children*. Paul H. Brooks Publishing.
- Hoflundsengen, H., Böyum, S. & Sandnes Haukedal, K. (2017). Dialogisk lesing som metode i barnehagen for å styrke barns språkferdigheter på andrespråket. *Nordic Journal of Literacy Research*, 3(2), 1–16. <https://doi.org/10.23865/njlr.v3.724>
- ILT Education. (2023, 19 maj). *Polylino*. <https://www.ilteducation.com/se/polylino/>

- Ingemansson, I. (2020). *Lärande genom skönlitteratur: Djupläsning, förståelse, kunskap*. Studentlitteratur.
- Jonsson, U. & Wallin, A. (2022, 19 maj). *Digitala verktyg för att läsa och skriva*.
<https://tinyurl.com/yudvfxwf>
- Jönsson, K. (2007). *Litteraturarbetets möjligheter: En studie av barns läsning i årskurs F-3*. [Doktorsavhandling]. Malmö högskola.
- Lincoln, Y.S. & Guba, E. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Sage.
- Nikolajeva, M. (2017). *Barnbokens byggklossar*. (Upplaga 3). Studentlitteratur.
- Norberg, A-M. & Hjalmanson, A. (2022). Budskap bortom raderna – en modersmåslärares stöttning av yngre elevers tolkande läsning av skönlitteratur. *Nordic Journal of Literacy Research*, 8(1), 22-43.
<https://nordicliteracy.net/index.php/njlr/article/view/3212/6194>
- Polias, J., Lindberg, K. & Rehman, K. (2017). *Stöttning på olika nivåer*. Skolverket.
<https://tinyurl.com/5xkrchzf>
- Puspitarini, Y-D. & Hanif, M. (2019). Using Learning Media to Increase Learning Motivation in Elementary School. *Anatolian Journal of Education*, 4(2), 53-60.
- Skolverket. (2022a). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>
- Skolverket. (2022b). *Kommentarmaterial till kursplanen i svenska – grundskolan*. Skolverket.
- Skolverket. (2022c, 19 april). *Lär dig mer om digital läsning*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/lar-dig-mer-om-digital-lasning>
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. (Reviderad utgåva). Vetenskapsrådet.
- Westlund, B. (2017). *Aktiv läskraft: att undervisa i lässtrategier för förståelse: fk-årskurs 3*. Natur & Kultur.
- Westlund, B. (2018). *Modeller för textsamtal*. Skolverket.

Bilaga 1

Intervjuguide

Frågeställningar:

- Vilken årskurs undervisar du i?
- Vad har du för utbildning?

Hur beskriver lärare deras arbete med skönlitteratur i svenskundervisningen?

- Hur använder ni er av skönlitteratur i undervisningen?
- Använder ni olika medel?
- Vad för olika metoder använder ni när ni arbetar med olika skönlitterära böcker?
(Dialogisk högläsning, diskussion...)
- Hur hade ni velat arbeta med skönlitteratur mer i er undervisning och på vilka sätt i så fall?

Hur uppfattar lärare att skönlitteratur påverkar elevers språkutveckling?

- Hur upplever du att elevers språkutveckling har påverkats av skönlitteratur?
- På vilka sätt?
- Hur skapar du en undervisning med skönlitteratur för att utveckla elevers språkutveckling?
- Har du några olika metoder eller sätt?

Hur uppfattar lärare att elevernas läslust påverkas av skönlitterär undervisning i svenskämnet?

- Hur påverkar användandet av skönlitteratur i undervisningen elevers läsning?
- Hur skapar ni lust till läsning genom användandet skönlitterära böcker i undervisningen?
- Hur ser eleverna på läsning i klassen?
- Vad är skönlitteratur enligt dig?

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Hej!

Jag studerar till grundlärare F-3 och ska nu skriva mitt examensarbete. Temat för mitt examensarbete är hur lärare använder skönlitteratur i sin undervisning och hur detta kan hjälpa elever med språkutveckling samt motivera lusten till att läsa.

Jag undrar om du kan tänka dig att vara med i studien för mitt examensarbete, där jag kommer att intervju lärare enskilt i en semisstrukturerad intervju. Jag kommer att spela in intervjun med min telefon. Det ska sedan transkriberas.

Allt inspelat material kommer att hanteras konfidentiellt. Materialet kommer bara att användas i examensarbetet vid godkännande av fråga 1 nedan. Vid godkännande av fråga 2 nedan kan materialet därutöver komma att användas i forskningssyfte.

Deltagandet är frivilligt och du har rätt att avbryta ditt deltagande när som helst och utan att ange någon anledning.

Om du har frågor om studien, hör gärna av dig till mig.

Hälsningar

Michaela Karlsson

Kontaktuppgifter

Genom att skriva under här nedanför intygar du att du tagit del av informationen ovan.

1. *Accepterar du att delta i studien för examensarbetet?*

Ja, jag accepterar att delta i studien för examensarbetet och godkänner att mina personuppgifter behandlas för utbildningsändamål enligt ovanstående information.

2. *Om du deltar i studien, godkänner du att dina personuppgifter även behandlas för forskningsändamål?*

Ja, jag godkänner att mina personuppgifter behandlas för forskningsändamål.

Nej, jag vill inte att mina personuppgifter behandlas för forskningsändamål.

Namnteckning:

Namnförtydligande:
